

УДК 821.161.2.09(092):316.75

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-203-35-38

БАКЛАНОВА Наталія Михайлівна –
кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9286-2593>
e-mail: baklanovanatalia59@gmail.com

«КУЛЬТУРА ІДЕНТИЧНОСТІ» У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Нещодавно відзначали 165-річницю від дня народження Українського Мойсея, Каменяра, постать якого посідає почесне місце у пантеоні великих українців – діячів вітчизняної культури і громадсько-політичної думки. Не простим збігом є те, що в цьому ж році Україна святкує 30 років від дня своєї Незалежності. Саме тому, **метою** нашого дослідження є огляд творчості Івана Франка, зокрема його відношення до ролі культури у творенні української національної ідентичності.

Адже письменник, перекладач, видавець і редактор, громадсько-політичний діяч, Іван Франко мав великий діапазон знань. Його літературна, публіцистична й наукова спадщина вражає: вона нараховує майже 6 тисяч публікацій українською, польською, німецькою, російською, французькою мовами. Питання, які порушує автор у своїх текстах, без перебільшень торкаються культурології, яка досліджує закономірності культурно-історичного процесу й особливості національної культури за допомогою наукових понять, категорій.

Зауважимо, що його успіхи в літературі і науці стали ще за життя всесвітньовідомими. До речі, він успішно захистив дисертацію у Відні (1893 р.) на здобуття наукового ступеня доктора філософії, обирався почесним доктором Харківського університету, членом-кореспондентом наукових товариств у Відні, Празі та в інших європейських країнах, запрошувався на посаду керівника кафедри слов'янських літератур у Вищій школі в Софії (1907 р.). Крім цього, віденський професор, отець доктор Йосиф Застирець звертався з листом до Нобелівського комітету, в якому назвав Івана Франка «найбільш українським й одночасно слов'янським поетом і вченим», «великим провідником свого народу, міжнародним генієм».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оцінювати та аналізувати багатогранну постать Івана Франка почали ще його сучасники. За життя відомого українця та в перше десятиліття після його смерті вийшло безліч праць відомих письменників, вчених, митців, громадсько-

політичних діячів (М. Коцюбинський, В. Стефаник, М. Грушевський, В. Гнатюк, М. Возняк, С. Єфремов, А. Кримський, М. Євшан, В. Левицький та ін.), в яких автори намагались висловити своє ставлення до творчості І. Франка та дослідити певні аспекти його світогляду, духовного світу й таланту. Саме найперші дослідження заклали високу шабелку для наступних комплексних досліджень діяльності Українського Мойсея.

Не дарма Богдан Тихолоз [5], кандидат філологічних наук, доцент Львівського національного університету імені Івана Франка, до 155-ї річниці письменника в газеті «День» висловився стосовно постаті Івана Франка, зауваживши, що у нашій культурній та інтелектуальній історії Франко став не просто «другим після Шевченка» (чи то пак «галицьким Шевченком»), а українським Арістотелем та Леонардо да Вінчі, Вольтером та Гете, ставши в один ряд з найбільшими геніями людства й тим самим закарбувавши своє ім'я не тільки до літопису національного поступу, а й до золоті книги надбань людської цивілізації загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Іван Франко, який про себе говорив, що він «пекар, що пече хліб для щоденного вжитку», цілеспрямовано боровся за піднесення національної свідомості народу, утвердження національної солідарності, заохочував провідників нести в маси слово правди, віри і надії рідною мовою. З праць автора стає зрозумілим його ставлення до рідної мови, національної культури, освіти і науки, без яких, на думку І. Франка, народ не зможе будувати національну державу. В українській літературі нема питань, яких не торкнувся титан праці, нема ділянки, якої не збагатив своїми творами. Не можна розділити Франка-письменника, науковця чи публіциста, адже І. Франко – творча особистість, яка реалізувалась в багатьох галузях культури і в кожній з них він зумів залишити свій слід.

Згадаймо, його звернення до української молоді («Одвертий лист до галицької української молоді» [6]), в якому автор пропонував розв'язати найважливішу

«величезну дійову задачу» – «здвиження нашої національної будови».

Микола Жулинський, у своїй статті «Ми мусимо чути себе українцями...», зауважив, що Іван Франко уявляв українську націю як суцільний культурний організм. І наголошував, що має сформуватися національна спільнота – єдина, нероздільна, здатна, здібна до самостійного культурного і політичного життя. Наприклад, у статті «З Новим роком» (1897) Іван Франко закликає своїх інтелігентних сучасників звертатись до публіки з метою «розбуркати і ній ідейне, духовне життя, бажання освіти й поступу, бажання естетичних вдовольень...» [1, с. 13].

Також варто процитувати відомого українського діяча Дмитра Павличка, який видавав серію «Класика» (2010 р.) і у вступній статті до поеми Івана Франка «Мойсей» зауважив, що: «Чим глибше вчитуємося в наснажені патріотичним духом твори Івана Франка, тим більше переконуємося, що він – не тільки предтеча вільної України, а й творець прагматичної системи конкретних завдань, од вирішення яких у ХХ ст. залежало, а в ХХІ-у залежатиме життя й сила нашої національної ідеї. Франко – будівничий української державності. Ми живемо в часи, коли майже всі перепроби, які нашому народу, й нашій державі необхідно пройти, Франко передбачив, описав, і щоб нам не збитися з дороги, програмно опрацював» [3].

В словах Дмитра Павличка відбито ситуацію сьогодення, хоча рядки з'явилися у 2010 році.

Саме тому уваги заслуговує поема «Мойсей» – вершина творчості Івана Франка, в якій, відвідавши Італію, він виголошує найактуальнішу проблему українського люду. В текст поеми автор вводить позасюжетні елементи, а саме: міф про Оріона, притчу про Терен. Сам визначає «основною темою поеми смерть Мойсея як пророка, не признаного своїм народом». Цю тему в такій формі автор вважає не біблійною, а його власною, хоч і оснований на біблійному сюжеті. Геніальність Франка виявляється насамперед у тому, що він змальовує дорогу древніх євреїв до Ханаану як до їхньої омріяної, Богом обіцяної національної держави і свободи. Це ж очевидна аналогія з українською нацією та її шляхом – шляхом не сорока років, а цілих століть, – до своєї свободи і державності.

Після завершення роботи над текстом «Мойсей», Іван Франко пише вступ до поеми:
*Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорозжжу,
Людським презирством, ніби струмом,
вкритий!* [7]

Знамените звернення до України, яке можна вважати ключем до розкриття й

осягнення задуму біблійного сюжету. Така ж думка у відомої письменниці Оксани Забужко, яка у своїй праці «Філософія національної ідеї та європейський контекст» звернулася до осмислення поеми Івана Франка. Відома письменниця аналізуючи поему, розглядає її як «абсолютно достовірне джерело для вивчення Франкового світогляду, як «пряму мову» його духу... Симптоматичним в ідейному аспекті видається вже саме звернення Франка до теми Мойсея, творця національної релігії й одночасно першої в стародавньому світі власне національної історії» [2].

Саме тому, опираючись на зміст поеми, зазначимо, що проблема – формування нації – є основоположною в поемі «Мойсей». В цій поемі реалізувалися найважливіші політичні, філософські, етичні й естетичні погляди автора.

Проаналізувавши поему «Мойсей» Івана Франка, можемо стверджувати, що поетові довелося жити у важку для будь-якої мислячої людини епоху – епоху духовних зрушень і потрясінь. Після вивчення поеми, нам вдалося виокремити широке коло загальнодуховних і національних проблем, які автор вважає важливими життєвими принципами для українського народу.

По-перше, народ може стати нацією лише за умови віри в Бога, у його доброту і мудрість. Крім цього, треба завжди пам'ятати про своє покликання й щасливе майбутнє. Проблему віри автор розкриває на прикладі пророка, який готовий віддано підкорюватись народові та приносити себе в жертву:

*Все, що мав у житті, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І трудився для неї.* [7]

По-друге, з цього випливає думка, що завжди треба бути готовими до жертви заради свободи та до тяжких життєвих випробувань:

*І на хвилях бурхливих їх дум
У дні проби і міри
Попадав він із ними не раз
У безодню зневіри.* [7]

По-третє, небезпечно для народу вірити в підступні обіцянки псевдолождів, тому що вони прагнуть лише влади (прагнення влади – це завжди катастрофа). Лжепророками в поемі виступають Авірон і Датан, які налаштовують народ проти пророка:

*Серед них Авірон і Датан
Верховодять сьогодні;
На пророцькі слова їх одвіт:
«Наші кози голодні!»* [7]

І останній, на нашу думку, найважливіший принцип для народу – справжні духовні провідники в жодному разі не повинні сумніватися в собі чи впадати у відчай, бо посіяні ними в людських душах зерна правди й добра обов'язково проростуть рано чи пізно.

Достатньо було Мойсею засумніватись, як одразу автор вводить в текст покарання за зневіру:

*А що ти усумнився на момент
Щодо волі моєї,
То, побачивши сю вітчизну,
Сам не вступиши на неї.* [7]

Можемо стверджувати, що важливо засвоїти і розвивати ідеї та практичні уроки Івана Франка як речника культурного націоналізму. І сьогодні вкрай важливою є проблема формування української нації як культурного організму. Нагадаємо, що Франко розглядав творення культурного організму і набуття національної ідентичності як інтеграційний процес, спрямований на вироблення певної системи цінностей, яку б сприйняли і засвоїли не лише українці, але й усі етноси, які проживають на українській території [1, с. 14].

Митець своєю прозою, поезією та драматургією розширив соціально-психологічну та філософсько-моральну проблематику в літературі, з його творів постав активний українець, що активно бореться за волю й щастя свого народу.

Підсумуємо вищесказане думкою Саморідної М. О., яка працювала з працею Оксани Забужко і наголосила: Іван Франко передбачав, що зміни, які назрівають в надрах старих імперій, будуть глобальними і що подальша доля України цілком залежатиме від того, наскільки вона сама, як колективний суб'єкт, виявиться дозрілою, дорослою. Цей страх неготовності невдовзі засвідчили події Української революції [4, с. 155].

На нашу думку, Іван Франко довів свою відданість українському народові завдяки невтомній праці на ниві пробудження народу до життя і відстоювання української національної держави. Велич автора передусім у тому, що він поєднав у собі письменника та публіциста, ученого й громадського діяча. Сам Український Мойсей, аналізуючи свою спадщину, говорив: «В своїй оце вже близько 40-літній літературній діяльності я переходив різні ступені розвою, займався дуже різноманітною роботою, служив різним напрямом і націям, бо доводилося попрацювати немало, крім нашою українською, також польською, німецькою та російською мовами. Та скрізь і завсіди у мене була одна провідна думка – служити інтересам мого рідного народу та загальнонародським поступовим, гуманним ідеям».

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Іван Франко виніс українське слово та українську культуру на світові простори. Крім цього, він й надалі тримає українську культуру на достойному рівні.

Тому, важливо розглядати та розповсюджувати ідеї Івана Франка як творця української національної ідентичності та культури. Для цього найкраще підходить вивчення та аналіз поеми «Мойсей», в якій автор описує історію пророка, що готовий на самопожертву. Але за першої поразки зневірився у собі, що й стало причиною його покарання. В поемі Іван Франко висунув ідеї затвердження переліку певних цінностей, які змогли б засвоїти не лише українці, а й інші нації, що проживають на території незалежної України. Ці цінності можна вважати головними ідеями щодо культурної ідентичності українців.

Потребує подальшого дослідження комплексне наукове осмислення українства, його специфіки, підвалин української ментальності й духовності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Жулинський М. Г. Ми мусимо навчитися чути себе українцями. Іван Франко у творенні української національної ідентичності. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. С. 11-22.
2. Забужко О. С. Філософія національної ідеї та європейський контекст: франківський період. Київ: Основи, 1993. 123 с.
3. Павличко Д. В. Сучасні акценти у поемі Івана Франка «Мойсей». Київ: Пульсари, 2010.
4. Саморідна М. О. Національна ідея як основа патріотизму (на основі досліджень Оксани Забужко). *Становлення і розвиток педагогіки*. Харків, 2018. С. 154-156.
5. Тихолоз Б. С. Франкова «школа політичного мислення». *День*. 2011. № 225-226. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/frankova-shkola-politichnogo-mislennya>
6. Франко І. Я. Одвертий лист до галицької української молодіж / Збір. Творів: У 50 т. Київ: Наукова думка. Т. 45. URL: <https://www.management.com.ua/vision/vis011.html>
7. Франко І. Я. Мойсей: поема. Дрогобич: Коло, 2005. 128 с.

REFERENCES

1. Zhulynskiy, M. H. (2016). *My musymo navchytysia chuty sebe ukrainsiamy. Ivan Franko u tvorenni ukrainskoi natsionalnoi identychnosti* [We must learn to hear ourselves as Ukrainians. Ivan Franko in the creation of Ukrainian national identity]. Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. Kyiv [in Ukrainian].
2. Zabuzhko, O. S. (1993). *Filosofiiia natsionalnoi idei ta yevropeyskyi kontekst: frankivskyi period* [Philosophy of the national idea and the European context: the Frankish period]. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
3. Pavlychko, D. V. (2010). *Suchasni aktsenty u poemi Ivana Franka «Moisei»* [Modern accents in Ivan Franko's pom "Mos"]. Kyiv: Pulsary [in Ukrainian].
4. Samoridna, M. O. (2018). *Natsionalna ideia yak osnova patriotyzmu (na osnovi doslidzhen Oksany Zabuzhko)* [National idea as the basis of patriotism (based on Oksana Zabuzhko's research)]. Stanovlennia i rozvytok pedahohiky. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Tykholoz, B. S. (2011). *Frankova «shkola politychnoho myslennia»* [Frankov's "school of political

thinking"]. Den. № 225-226. Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/frankova-shkola-politichnogo-mislennya>

6. Franko, I. Ya. *Odvertyi lyst do halytskoi ukrainskoi molodezhi* [An open letter to the Galician Ukrainian youth] / Zbir. Tvoriv: U 50 t. Kyiv: Naukova dumka. T. 45. [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://www.management.com.ua/vision/vis011.html>

7. Franko, I. Ya. (2005). *Moisei* [Moses]. Drohobych: Kolo. 128 s. [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАКЛАНОВА Наталія Михайлівна – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки Державного закладу «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені Костянтина Дмитровича Ушинського».

Наукові інтереси: культура як фактор становлення та розвитку педагогічної і політичної культури майбутніх вчителів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BAKLANOVA Nataliia Mykhailivna – Candidate of Political Sciences, Associate Professor, South Ukrainian K. D. Ushynsky National Pedagogical University State Institution (Ukraine, Odesa).

Circle of scientific interests: culture as a formation factor, also as a development of pedagogical and political culture of future teachers.

Стаття надійшла до редакції 13.01.2022 р.

УДК 378.11: 134

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-203-38-42

BITKO Natalia Georgievna –

lecturer at the Department of Music Theory and Vocal South Ukrainian national

K. D. Ushinsky Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2326-1743>

e-mail: nroitenko@gmail.com

METHODS OF PROFESSIONAL TRAINING OF A STUDENT-VOCALIST IN SOLO SINGING CLASSES

Statement and grounding of the urgency of the problem. At the present stage of education development in accordance with the strategic tasks of higher education, the Law of Ukraine «On Education» (1996), the National Doctrine of Education Development of Ukraine (2002) the main task of higher education is to increase the level of professional training. Therefore, great attention is paid to the problem of improving the professional training of students of higher educational institutions, the content of education, the creation and implementation in practice of higher education of the latest methods of teaching professional disciplines. Improving the professional training of future music teachers is especially important in the development of the national education system.

Analysis of recent research and publications. Vocal training of future music teachers is an important component of professional training of students in higher educational institutions of art, which has been widely covered in psychological, pedagogical, scientific and methodological literature. General pedagogical principles of professional education of future teachers are covered in the works of A. Aleksyuk, I. Bekh, I. Zyazyun, V. Kremen, I. Pidlasy, M. Fitsula, M. Yarmachenko; S. Arkhangelsky, V. Galuzinsky, V. Slastyonin devoted their research to determining the specifics of the teacher's pedagogical activity; issues of

professional training of future teachers-musicians and modern theory of music-pedagogical education are revealed in the works of O. Demyanchuk, L. Masol, O. Oleksyuk, G. Padalka, O. Rostovsky, O. Rudnytska, O. Shcholokova.

The theoretical foundations of the methodology of teaching vocals are laid in the works of D. Aspelund, P. Golubev, L. Dmitriev, A. Zdanovich, D. Yevtushenko, P. Organov, V. Mordvinov, O. Mykishi; L. Vasylenko, L. Gavrilenko, O. Marufenko, A. Menabeni, O. Pryadko, O. Matveeva, G. Stasko, Y. Yutsevych and others reveal the issues of vocal training of future music teachers.

The purpose of the article is to investigate the issues of multifaceted professional training of a student vocalist while studying at a university.

Presentation of the main research material. The development of the national education system in Ukraine poses a task for modern higher education institutions to constantly increase the level of professional training for multifunctional activities and the general cultural level of personal development of future music teachers. The national doctrine states: «The purpose of state policy on personal development is to educate a generation of people capable of effective work and learning throughout life, to preserve and increase the values of national culture and civil society ...» [2, c. 126]. Therefore, the problem of improving the quality of professional training of future music teachers,